

YTTRANDE
2005-09-02

Justitiedepartementet
Ju 2005/5191/L2
Rosenbad 4, 103 33 Stockholm

Föreningen SÖNDAGSBARN

- **tillstyrker förslagen i punkterna:** 3.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.2.3, 4.3, 5.2, 6.2, 6.3, 6.4.1, 6.4.2, 6.5, 6.6, 7.2, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5, 8.6, 9.2, 10.2, 10.3.1, 10.3.2, 11.1.1, 11.1.2, 11.4, 11.6, 11.9, 12.2, 12.3, 12.4, 12.5, 12.6, 12.7, 12.9, 12.10.1, 12.10.2, samt 13.
  - **instämmer i bedömningarna i punkterna:** 4.4.5, 8.7, 9.3.2, 11.2, 11.3, 11.5, 11.7.2, 11.8.1, 12.8, samt 14.
  - **avstyrker punkterna:** 6.7, 9.3.1,
- och nedan följer våra kommentarer.

3.2 Barnets bästa:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker förslaget i sin helhet. Vi anser att det är bra med ett förtydligande av barnets bästa, då det idag ofta handlar mer om föräldrarnas intressen. Fokus skall ligga på barnets bästa ur ett barnperspektiv, inte på föräldrarnas konflikter med varandra.

4.2.1 Bedömningen av när gemensam vårdnad är till barnets bästa skall vara nyanserad och inte bygga på presumtioner:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker förslaget i sin helhet. Vi anser även här att det är barnets bästa ur ett barnperspektiv som skall vara avgörande vid valet av vårdnadsform. Vi vill tillägga att vår utgångspunkt är gemensam vårdnad, med undantag för fall där det inte är lämpligt för barnets bästa.

4.2.2 Samarbetssvårigheter:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker förslaget i sin helhet. Vi vill uppmärksamma de fall där en förälder saboterar alla möjligheter att få till stånd ett samarbete, i syfte att använda det, som underlag för enskild vårdnad. Det skall aldrig löna sig att medvetet sabotera möjligheterna för barnet, att dess föräldrar kan ha gemensam vårdnad.

4.2.3 Familjevåld:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker förslaget i sin helhet. Som vi tidigare påpekat skall en vårdnadshavare som avsiktligt dödat den andre föräldern alltid skiljas från vårdnaden. Eftersom det inte främjar barnets bästa. Hur görs prövningen av våld, trakasserier eller annan kränkande behandling? Räcker det att en förälder påstår att så sker eller krävs det fällande dom eller annat? Om en förälder går i terapi och blir en "bra förälder", är beslutet om icke gemensam vårdnad oåterkalleligt? Eller är den föräldern stämplad för resten av livet? Våld, trakasserier eller annan kränkande behandling skall aldrig accepteras. Men hur långt sträcker sig bestraffningen för ett sådant agerande? Var går gränsen för barnets bästa?

4.3 Automatisk prövning av vårdnadsfrågan m.m:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker förslaget i sin helhet. Det är bra att socialnämnden *alltid* skall göra en utredning skyndsamt, om de får kännedom om omständigheter som tyder på att barnet kan fara illa. Vi instämmer i att dagens reglering om att endast föräldrarna eller socialnämnden är behöriga att föra talan om överflyttning av vårdnaden bör behållas. Antingen så har föräldrarna vårdnaden eller så kommer socialnämnden in i det fall där det inte har det. Det blir väldigt lätt grötigt om andra parter skall blandas in.

4.4.5 Reglerna om bestämmanderätten bör inte ändras:

Föreningen SÖNDAGSBARN® instämmer i utredningens bedömning. Vi har inte kunnat finna något annat system som skulle kunna anpassas till den mångfald av olika situationer som kan uppstå. Det går inte att räkna ut alla olika kombinationer av situationer som kan uppstå mellan föräldrar och barn.

5.2 Växelsvis boende:

Föreningen SÖNDAGSBARN tillstyrker utredningens förslag i sin helhet och instämmer i utredningens bedömning. Det ligger helt i linje med vad vi arbetat för sedan mitten av 90-talet. Vi vill tillägga följande:

**Utdrag från Föreningen SÖNDAGSBARN:s
rapport
"FRAMTIDSMODELLEN"
får publiceras om källan anges.**

5.2 Umgängets utformning

5.2.1 Strävan mot 50 % umgänge

Problembeskrivning: Umgänge döms ofta ut slentrianmässigt, efter generella schabloner. Alltför lite hänsyn tas till varje enskilt barns behov av att ha tillgång till båda föräldrarna. Många barn får efter en skilsmässa alltför sällan och för kort umgänge med den förälder som det inte bor tillsammans med.

Förslag:

Umgängesrätten skall utformas med hänsyn till varje enskilt barn, barnets behov och egna synpunkter. I de fall då ena föräldern vill ha ett umgänge som är mer omfattande än "varannan-schablonen" och det finns praktiska förutsättningar med hänsyn till skola, dagis, etc. skall föräldern, om det inte strider mot barnets bästa, ha rätt till vardagsumgänge i betydande utsträckning. Målet skall vara umgänge upp till 50 % av tiden när det finns praktiska förutsättningar och ena föräldern vill ha det så.
Förslag: Kompletterande lagregel i FB 6:15a § som ger umgängesförälder rätt till vardagsumgänge och umgänge upp till 50 % av tiden om han eller hon begär det och det finns praktiska förutsättningar för en sådan lösning.

6.2 Umgänget är till för barnet:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Bra att fokus läggs på barnet och inte på föräldrarna. Inget barn är likt något annat barn. Alla har de sina egenskaper och behov. Detta ställer naturligtvis stora krav på socialnämnden och domstolarna, eftersom de skall styra upp föräldrar som har svårt att tillämpa detta.

6.3 Umgängessabotage och umgängesvägran:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Bra att fokus läggs på barnet och inte på föräldrarna. Men barnets behov av en fungerande relation med båda sina föräldrar måste lyftas fram och vara utgångspunkten för alla barn. Det skall inte vara lönsamt för en förälder att begå vare sig umgängessabotage eller umgängesvägran. Eftersom detta alltid skadar barnet.

6.4.1 Umgängesstöd och annan lämplig åtgärd/Domstolens bedömning:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Bra att betoningen läggs på att det är ett stöd för att umgänge skall komma till stånd och inte enbart en kontrollfunktion. Viktigt att fokus lyfts över till barnets behov av stöd och inte styrs av en förälders kontroll/makt behov över den andre föräldern.

6.4.2 Socialmändens formella hantering:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Bra att man utvidgar och förbättrar samarbetet mellan socialnämnderna och domstolarna. Det är viktigt att det framgår att socialnämndens beslut i sig inte går att överklaga, men att man kan vända sig till allmän domstol för att ta upp frågan där. Hur är det med en gemensam praxis för socialnämnderna? Är allt ett lotteri beroende på vilken kommun man är boendes i? Det är viktigt att sträva efter att arbeta på ett liknande sätt över hela landet. Här behövs det kanske samordningsinsatser.

6.5 Situationer där umgänget ställer särskilda krav:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Hur är det med en gemensam praxis för socialnämnderna? Är allt ett lotteri beroende på vilken kommun man är boendes i? Det är viktigt att sträva efter att arbeta på ett liknande sätt över hela landet. Här behövs det kanske samordningsinsatser.

6.6 Annan kontakt än umgänge:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Det måste användas som ett komplement och inte som ersättning för umgänge pga. bristande resurser hos domstolar eller socialnämnder. Viktigt att detta blir ett extra alternativ i det fall att ett vanligt umgänge inte är lämpligt för barnet.

6.7 Närståendes talerätt om umgänge:

Föreningen SÖNDAGSBARN® avstyrker utredningens bedömning.

Utdrag från Föreningen SÖNDAGSBARN:s
rapport
"FRAMTIDSMODELLEN"
får publiceras om källan anges.

5.5 Talerätt för mor- och farföräldrar i vissa fall

5.5.1 Talerätt för mor- och farföräldrar efter ena förälderns död

Problembeskrivning: Om ena föräldern avlider kan detta ibland leda till att barnets kontakt med den avlidnes föräldrar - barnets mor- eller farföräldrar - bryts helt. Mor- eller farföräldrarna har

ingen självständig rätt till umgänge med barnbarnet, utan blir helt beroende av den andra förälderns goda vilja att låta barnet träffa dem. Om förhållandet mellan dem har varit spänt kan föräldern motarbeta barnets umgänge med mor- eller farföräldrarna. Om dessa vill ha umgängesrätt kan de inte själva vända sig till domstol, utan måste i så fall be socialnämnden att väcka talan i domstol.

Förslag:

Efter ena förälderns död skall dennes förälder eller föräldrar ha rätt att väcka talan i domstol om rätt till umgänge med barnbarnet, ifall vårdnadshavaren motsätter sig det umgänge som begärs. Förslag: Ändring i FB 6:15a §.

7.2 Risken för att barnet far illa skall beaktas särskilt:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Det är mycket bra att barnets bästa lyfts fram. Men endast ett påstående om att barnet far illa skall inte räcka som underlag. Det måste finnas fakta som underlag, för att minimera riskerna för umgängessabotage.

8.2 Barnets inställning:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet och instämmer i utredningens bedömning. Bra att barn inte behöver pressas till att yttra sig om sin vilja, utan istället kan yttra sig om sin inställning till situationen och framtiden. Mycket bra att barnets inställning lyfts fram ytterligare i processen.

8.3 Barnets ålder och mognad:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Bra att det förtydligas och lyfts fram. Men vi vill ta det hela ett steg längre:

**Utdrag från Föreningen SÖNDAGSBARN:s
rapport
"FRAMTIDSMODELLEN"
får publiceras om källan anges.**

6.1 Talerätt för barn

6.1.1 Talerätt för barn oavsett ålder

Problembeskrivning: I vissa fall har barn tillerkänts talerätt i mål som rör barnets intressen, t ex när det gäller ekonomiska förhållanden och omhändertagande enligt LVU för att skydda barnet. När det gäller mål som rör vårdnad, umgänge och boende - som i högsta grad berör barnets intresse - har barn som är föremål för sådana tvister ingen etablerad talerätt.

Förslag:

Frågor som rör vårdnad, umgänge och boende griper in i barnets personliga förhållanden. Barn bör oavsett ålder få inta ställningen som part i rättegångar om vårdnad, umgänge och boende, ifall föräldrarna inte kan komma överens om dessa frågor. Barn bör också tillerkännas talerätt i mål om adoption. Även i verkställighetsmål enligt 21 kap. föräldrabalken skall barnet vara part.

Processbehörighet bör inträda vid 12 års ålder, då barn i allmänhet har nått en sådan mognad att de kan överväga och förstå konsekvenserna av alternativa lösningar kring vårdnad och umgänge. Att barnen är processbehöriga innebär inte att de måste ta ställning i vårdnads- och umgangesfrågor, bara att de har möjlighet att föra fram sina

egna åsikter på ett sätt som är likvärdigt med föräldrarnas i domstolsprocessen.

Offentligt biträde skall alltid utses för barnet, ifall föräldrarna inte kan komma överens. Barnet skall inte kunna dömas att betala vare sig rättegångskostnader eller kostnader för hämtning. Om flera syskon har likartade intressen i målet kan de företrädas av ett gemensamt juridiskt ombud.

Om barnet är en självständig part kan det antas leda till att föräldrarna tar större hänsyn till barnets synpunkter, och även att de i större utsträckning försöker komma överens om vårdnad, umgänge och boende för att undvika en rättegång där barnet företräds av ett särskilt ombud. Argumentet att föräldrarna har större anledning att frivilligt ta hänsyn till barnets åsikt om barnet är självständig part har giltighet även i adoptionsfrågor. Förslag: Talerätt för barn införs genom särskilda bestämmelser i föräldrabalken. Ändringar behövs i rättshjälpslagen, samt i föräldrabalken 4:5, 6:19, 6:22, 21:5 och 21:13.

8.4 Samarbetssamtal och barnets inställning:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Bra att man ändrar på huvudregelns utgångspunkt. Barnet/barnen måste alltid ha möjligheten att komma till tals. Vem avgör om det är olämpligt med barnsamtal? Socialnämnden eller föräldrarna? Viktigt att en förälder inte kan hindra ett barn från att komma till tals, i syfte att dölja t.ex. begångna brott mot barnet.

8.5 Avtal mellan föräldrarna och barnets inställning:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Bra att man ändrar på huvudregelns utgångspunkt. Barnet/barnen måste alltid ha möjligheten att komma till tals. Vem avgör om det är olämpligt med barnsamtal? Socialnämnden eller föräldrarna? Viktigt att en förälder inte kan hindra ett barn från att komma till tals, i syfte att dölja t.ex. begångna brott mot barnet. När skall man tillfråga föräldrarna om barnets inställning? I de fall där man anser att barnet är för litet eller kan ta skada av ett barnsamtal?

8.6 Snabbupplysningar och barnets inställning:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Bra att man ändrar på huvudregelns utgångspunkt. Barnet/barnen måste alltid ha möjligheten att komma till tals. Vem avgör om det är olämpligt med barnsamtal? Socialnämnden eller föräldrarna? Viktigt att en förälder inte kan hindra ett barn från att komma till tals, i syfte att dölja t.ex. begångna brott mot barnet. När skall man tillfråga föräldrarna om barnets inställning? I de fall där man anser att barnet är för litet eller kan ta skada av ett barnsamtal?

8.7 Vårdnadsutredningar och barnets inställning:

Föreningen SÖNDAGSBARN® instämmer i utredningens bedömning. Kompetensen hos utredarna är väldigt viktig för kunna tillgodose barnets bästa. Barnsamtalen måste öka, för barnens skull. Vi vill dessutom passa på att framföra våra synpunkter om vårdnadsutredningar enligt följande:

**Utdrag från Föreningen SÖNDAGSBARN:s
rapport
"FRAMTIDSMODELLEN"
får publiceras om källan anges.**

6.3 Utredningar om vårdnad, boende och umgänge

6.3.1 Ny metod för vårdnadsutredningar

Problembeskrivning: Utredningar som görs av socialtjänsten i mål om vårdnad och umgänge drar ofta onödigt långt ut på tiden, vilket leder till att kontakten mellan barnet och den ena föräldern kan bli helt avbruten under åtskillig tid som utredningen pågår. Kvaliteten på vårdnads- och umgängesutredningar varierar också. Utredningarna tenderar att bli mer omfattande än vad som är nödvändigt för att domstolen skall kunna ta ställning.

De slutsatser om hur frågorna bör lösas som utredarna kommer fram till blir oftast styrande för resten av processen. Att försöka få ändringar till stånd i en slutsats som har dragits på grundval av ett alltför ensidigt - eller rentav felaktigt - underlag blir för det mesta bara en fruktlös kamp för den enskilda föräldern.

Förslag:

Barn skall ha talerätt och eget juridiskt ombud i alla mål om vårdnad, boende och umgänge samt verkställighet enl. 21 kap. föräldrabalken, oavsett barnets ålder. (Se Föreningen SÖNDAGSBARN:s förslag under punkt "6.1.1 Talerätt för barn oavsett ålder") Barn och föräldrar har i allmänhet inga sociala problem, och skall därför inte utredas av sociala myndigheter enbart av den orsaken att de tänker skiljas.

Utredningsuppdraget skall istället flyttas från socialnämnden över till barnets juridiska ombud, som får till uppgift att göra den utredning som behövs för att klarlägga de juridiska spörsmålen och de tvistiga frågorna. Utredningen skall inte göras mer omfattande än vad som krävs för ett domstolsavgörande. I allmänhet torde utredningen kunna göras betydligt enklare än vad som sker idag. För utredningens genomförande skall ombudet ha rätt att begära sekretessbelagd information från socialnämnden, sjukvården m fl. Ombudet skall höra de personer inom barnomsorg etc. som ombudet finner nödvändigt för utredningen.

Barnets juridiska ombud skall ha till uppgift att försöka nå fram till samförståndslösningar med barnets föräldrar. Om enighet om vårdnad/boende/umgänge kan uppnås behöver utredningen inte fullföljas. Kan däremot inte ombudet nå fram till en samförståndslösning skall ett förslag läggas fram till domstolen. (Alternativt kan det ske på samma sätt som vid bodelningsförfarande enligt 17:e kap. Äktenskapsbalken. Barnets juridiska ombud skulle då få rätt att bestämma hur vårdnad och umgänge skall lösas. Om någon av föräldrarna är missnöjd med utgången måste avgörandet klandras i domstol inom en viss tid, varefter själva domstolsprocessen sätter igång. Klandras inte utslaget i rätt tid vinner det laga kraft och kan verkställas.)

För att ytterligare stärka barnets centrala ställning i vårdnads- och umgängesprocessen - istället för vårdnadsutredarnas och föräldrarnas ställning som är det centrala idag - skall endast barnet få rättshjälp ! Om tvisten gäller två eller flera barn med likartade intressen i målet kan ett gemensamt ombud för syskonen utses.

Om barnets ombud får till uppgift att försöka nå samförståndslösningar med föräldrarna behöver inte dessa ha rättshjälp på motsvarande sätt som idag, när domstolsprocesserna till största delen blir en dragkamp mellan två föräldrar som skall försöka framhäva sig själva och nedvärdera den andra föräldern. Vid kontakterna med barnets ombud behövs ingen jurist, eftersom ombudet själv kan bedöma alla juridiska frågor. Det står givetvis varje förälder fritt att ha med sig ett ombud eller biträde, men detta kommer troligen inte att bli regel utan snarare undantag. I så fall är det rimligt att föräldern som väljer att uppträda genom ombud/biträde själv får stå för den kostnaden.

För att utföra uppdraget som barnets juridiska ombud bör det ställas vissa krav utöver den juridiska fackkunskapen. Kunskaper om barnpsykologi, konfliktlösning etc. är viktiga. Någon form av instruktion behövs, där man betonar vikten av att försöka nå lösningar som ger barnet möjlighet till nära kontakt med båda föräldrarna, oavsett utgången i vårdnadsfrågan. En förälder skall inte utan exceptionella skäl tillåtas att rycka upp ett barn ur en invandermiljö med daghemsp plats, skola, släktingar och vänner etc. för att flytta långt bort från den andra föräldern. En viss grundläggande kunskap om forskningsresultat och olika åsiktsinriktningar inom barnpsykiatri är också nödvändig för att inte låta sig manipuleras för lätt. Något slags prov behövs för att få "körkort" för uppdraget som ombud för barn.

Det skall också finnas bestämda tidsramar som barnets ombud måste hålla sig inom, för att inte olösta frågor om vårdnad och umgänge skall dra ut på tiden och barnet behöva leva i ovisshet. Förslag: Ändringar i FB 6:19 och rättshjälpslagen.

9.2 Närmare om samförståndslösningar vid socialtjänsten:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. 2-3 veckors väntetid för samarbetsamtal är acceptabelt, men över 8 veckors väntetid är oacceptabelt. Uppföljningssamtal skall alltid erbjudas. Oerhört viktigt att tidsbegränsade avtal följs upp av socialtjänsten.

9.3.1 Ekonomiska frågor/Samarbetsamtal om barnets försörjning och avtal om underhåll:

Föreningen SÖNDAGSBARN® avstyrker utredningens bedömning. Men vi anser att bedömningen inte säger något om vad som behövs ändras. Vi förstår de synpunkter som utredningen framfört, men anser att det är bättre att kommunerna är skyldiga att erbjuda föräldrar samarbetsamtal om barnets försörjning och att hjälpa föräldrar att träffa avtal om underhåll, då många redan hjälper till med detta. Det är inte bra att denna fråga är oreglerad som idag. Timrå-modellen kanske kan byggas ut i flera kommuner? (s.234)

9.3.2 Föräldrars underhållsskyldighet:

Föreningen SÖNDAGSBARN® instämmer i utredningens bedömning. Det krävs närmare analyser om eventuella förändringar i beräkningsmetoderna för underhållsbidrag. Det är ett komplext system kring underhållet, med olika bidragssystem kopplade till det. Vi anser att det är väldigt bra att man tittar över olika delar av systemet. Men någonstans måste man ta skaffa sig ett helhetsbegrepp över de olika delarna med avdragsrätten, dygnsberäkningen, bostadsbidraget, växelvis boende, barnbidraget m.m. Vem har ansvaret för helhetsbilden? Så att inget faller "mellan stolarna". Hur kopplar vi ihop allt detta med barnets bästa?

9.3.3 Barnets folkbokföring:

Föreningen SÖNDAGSBARN® vill här lämna våra synpunkter i ämnet:

Utdrag från Föreningen SÖNDAGSBARN:s
rapport
"FRAMTIDSMODELLEN"
får publiceras om källan anges.

4.3 Barnets folkbokföring

4.3.1 Ändring av barnets folkbokföring

Problembeskrivning: En förälder kan under gemensam vårdnad egenmäktigt ändra barnets folkbokföring mot den andra förälderns vilja. Detta kan ske före eller under pågående vårdnadstvist, och få betydelse för utgången i vårdnadsålet. Ena föräldern kan därmed bli berättigad till olika bidrag, samtidigt som den andra föräldern fräntas motsvarande ekonomiskt stöd från samhället.

Förslag:

Skattemyndigheten skall ej ha möjlighet att ändra ett barns folkbokföring under pågående vårdnadstvist, om inte båda föräldrarna är överens om det. Finns det domstolsbeslut som rör barnets boende i avvaktan på slutlig dom i målet, eller ett avtal mellan föräldrarna om vem barnet skall bo tillsammans med och detta har godkänts av socialnämnden, skall ändring som avviker från domstolens beslut eller avtalet ej få göras.

Om två personer gemensamt har vårdnaden om ett barn, och skattemyndigheten har fattat beslut om ändrad folkbokföring för barnet utan den ena vårdnadshavarens samtycke, skall den vårdnadshavare som inte har samtyckt till barnets ändrade folkbokföring tillerkännas rätt att ensam överklaga skattemyndighetens beslut. **Förslag:** Tillägg i 34 § och 40 § folkbokföringslagen. Det bör preciseras vilka ändringar av folkbokföring som inte får göras.

10.2 Snabbupplysningar:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Det är inte bra att socialnämnderna hanterar frågan om snabbupplysningar på så olika sätt. Detta kan särskilt framkomma i fall där föräldrarna bor i olika kommuner, då innehållet i de lämnade upplysningarna betänkligt kan halta. Det måste finnas gemensamma regler för hela landet. Annars blir det ett lotteri, beroende på vilken kommun man bor i.

10.3.1 Allmänt om vårdnadsutredningar:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Däremot anser vi att tiden för en vårdnadsutrednings genomförande skall sättas till max 3 månader för barnets skull. För vad betyder "blir så kort som möjligt" som utredningen framlagt i sin bedömning?

10.3.2 Sekretessbrytande regler:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Bra att man förbättrar möjligheterna till samarbete, dock får det inte missbrukas.

11.1.1 Domaren skall verka för att en samförståndslösning nås:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Mycket bra att domstolens huvudregel skall vara att agera för samförståndslösningar och att barnets bästa alltid skall stå i fokus. Hur skall domarna utbildas? Hur är deras förutsättningar för detta? Behövs det speciella domare, som verkligen bryr sig om barn? Viktigt med utbildningsinsatser för domarna.

11.1.2 Allmänt om vårdnadsutredningar:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Bra att medlarinstitutet överflyttas till allmän domstolarna. Bra med en satt tidsram. Vi instämmer även i utredningens bedömning om, att det absolut bör anordnas lämpliga utbildningsinsatser för medlare.

11.2 Allmänt om långvariga och upprepade processer:

Föreningen SÖNDAGSBARN® instämmer i utredningens bedömning. Det är viktigt att tingsrätten gör ett bra arbete, så att dess avgörande skall kunna anses som slutligt. Om tingsrätten slarvar igenom ärendet, riskerar barnet att utsättas för långvariga och upprepade processer, som alltid skadar barnet.

11.3 Handläggningen i stort vid tingsrätten:

Föreningen SÖNDAGSBARN® instämmer i utredningens bedömning. Domstolarna måste tillämpa barnperspektivet för att minska upprepade och långvariga processer. Gör ett bra arbete från början, så slipper man försöka lappa ihop det senare. Barnen måste sättas i centrum av domstolarna. Många föräldrar behöver domstolarnas hjälp med att fokusera sig på barnet och inte på konflikten dem emellan.

11.4 Interimistiska beslut:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet och instämmer i utredningens bedömning. Mycket bra att domstolarna kan förordna om interimistiska provoperioder, så att föräldrar och barn under en bestämd tid kan pröva om en lösning i praktiken kan tillgodose barnets bästa. De nuvarande interimistiska besluten har alldeles för stor "cementerande" effekt på barnen. I många fall övergår det interimistiska beslutet till att även bli ett slutligt beslut, trots att det kanske inte alls är den bästa lösningen för barnet. Begränsningen för domstolarna att kunna besluta interimistiskt i en fråga är väldigt bra. Många gånger har domstolarna inte ett tillräckligt underlag för, att basera ett interimistiskt beslut på vad som är bäst för barnet.

**Utdrag från *Föreningen SÖNDAGSBARN:s*
rapport
"FRAMTIDSMODELLEN"
får publiceras om källan anges.**

6.4 Domstolens handläggning av tvister

6.4.1 Tidsramar för handläggning och justering av yrkanden

Problembeskrivning: Den långa tidsperiod som forflyter innan ett mål om vårdnad eller umgänge har avgjorts kan innebära att kontakten mellan barnet och den ena föräldern avbryts under avsevärd tid. När utgången i målet överklagas till högre instans kan det röra sig om flera år som barnet och föräldrarna lever i ovisshet om sina framtida kontakter. Under tiden kan förhållandena ha förändrats avsevärt,

och det är inte möjligt att komma med nya yrkanden om t ex vardagsumgänge som inte har prövats i lägre instans. För att kunna ta upp ett nytt sådant yrkande krävs först att målet har avslutats och domen vunnit laga kraft, innan det nya yrkandet kan prövas i en ny process som måste starta om på nytt i tingsrätten. För berörda barn och föräldrar framstår det nuvarande systemet för handläggning av vårdnads- och umgängestvister som en oändlig myndighetskarusell som aldrig slutar snurra.

Förslag:

Bestämda tidsramar för domstolens handläggning av mål om vårdnad och umgänge bör införas genom lagstiftning. Handläggningstiderna får inte väsentligt överstiga den tid det tar att genomföra en vårdnadsutredning, dvs. i normalfallet 4 månader respektive 8 månader om samarbetsamtal för att lösa konflikter mellan föräldrarna pågår.

Det skall också vara tillåtet att justera sina yrkanden i mål om vårdnad och umgänge, ifall förhållandena väsentligt har förändrats sedan talan först väcktes. Även justeringar som innebär en begäran om utökat umgänge skall vara tillåtna. Om förhållandena har ändrats så att ett nytt yrkande om utvidgat umgänge är tillåtet skall domstolen även kunna fatta interimistiskt beslut på grundval av ett nytillkommet yrkande. Förslag: En särskild bestämmelse bör införas i föräldrabalken om tidsramar för handläggning av vårdnads- och umgänges mål. Ändringar bör göras i rättegångsbalkens 13:e kapitel, 3, 5 och 6 §§.

11.5 Omprövning:

Föreningen SÖNDAGSBARN® instämmer i utredningens bedömning. Viktigt att rättssäkerheten inte sätts ur spel.

11.6 Prövningstillstånd:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Så länge man inte sätter rättssäkerheten ur spel, så är helt okey med att minska antalet onödiga processer. Dessa är inte bra för barnen och deras bästa måste fortsätta lyftas fram.

11.7.2 Skyddade personuppgifter:

Föreningen SÖNDAGSBARN® instämmer i utredningens bedömning. Ingen kommentar.

11.8.1 Utrednings- och upplvsningsansvarig socialnämnd:

Föreningen SÖNDAGSBARN® instämmer i utredningens bedömning. Ingen kommentar.

11.9 Domares kompetens:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet och instämmer i utredningens bedömning. För att stora delar av dessa förslag skall kunna genomföras praktiskt, kommer det att ställas stora krav på domarna. Eftersom det idag ingår hos alla domare att behandla olika typer av mål, så saknar många domare den "fingertoppskänsla" som krävs i dessa ärenden. Viktigt att särskilda domare med intresse för barns bästa och deras rättigheter tillsätts att handha dessa ärenden. I annat fall kommer inte barnperspektivet att belysa arbete och barnets bästa kommer inte att kunna tillfredställas i enlighet med denna utrednings förslag. Alla domstolarna måste initiera kompetensutveckling, inte bara vissa.

12.2 Verkställighetsprocessen renodlas:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Eftersom samhället har förändrats mycket sedan 1968, är det dags att anpassa verkställighetsprocessen därefter. Parallella processer är inte bra för barnet och bör därför inte få förekomma. Viktigt att man renodlar systemet och separerar verkställigheten från den dom eller avtal som ligger till grund för den. Som vi tidigare nämnt är det mycket bra att medlingsinstitutet överflyttas till allmänna domstolarna och dess institut för samförståndslösningar.

12.3 Verkställighetsprocessen integreras så långt som möjligt i vårdnadsprocessen:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Detta ligger helt i linje med varat förslag under punkt 12.4.

12.4 Verkställighet av domar och avtal samt överflyttning av barn skall prövas av allmän domstol:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Detta ligger helt i linje med vårt förslag nedan:

**Utdrag från Föreningen SÖNDAGSBARN:s
rapport
"FRAMTIDSMODELLEN"
får publiceras om källan anges.**

6.4.2 *Verkställighet av vårdnad, boende och umgänge skall överföras till allmän domstol*

Problembeskrivning: Domstolsbeslut om vårdnad, boende och umgänge fattas av allmän domstol (tingsrätt, hovrätt och ev. Högsta domstolen), men får inte verkställas utan att förvaltningsdomstol (länsrätt, kammarrätt och ev. Regeringsrätten) först har prövat saken. Det kan i extrema fall bli en prövning i upp till sex instanser innan det har avgjorts om t ex tilldömt umgänge får verkställas.

I regel fattas beslut om verkställighet endast för den närmaste framtiden, varför frågan om verkställighet av samma domstolsbeslut om umgänge kan komma att prövas gång på gång. Vid förvaltningsdomstolarnas prövning har dessa även getts möjlighet att bedöma om allmän domstols beslut eller dom bör ändras, och kan då vägra verkställighet. I praktiken innebär detta en allmän möjlighet till överprövning av lagkraftvunna domstolsbeslut som saknar motsvarighet på andra rättsområden.

Den som drabbas av t ex umgängessabotage tvingas med nuvarande reglering in i en segdragen och oviss domstolsvandring som dels kostar mycket pengar för den enskilde och samhället, dels leder till utdragna konflikter som är skadliga för såväl barnet som relationen mellan föräldrarna.

Förslag:

För att undvika segdragna tvister om verkställighet av vårdnad, boende eller umgänge behövs ett enklare förfarande när det gäller verkställighet av domar om umgänge. Frågor om verkställighet skall överföras från länsrätterna

till allmän domstol. Frågan om överlämnande av barn skall vara förenat med vite bör prövas redan i samband med att vårdnads-, boende eller umgängesfrågan prövas av domstolen, och resultatet av den prövningen redovisas i domen eller beslutet.

Om tveksamhet råder om huruvida en förälder kommer att frivilligt rätta sig efter domstolsutslaget bör vite fastställas och skälen för detta redovisas. Under pågående tvist om vårdnad, boende eller umgänge skall beviljad rättshjälp i tvistemålet även avse mål om verkställighet om det finns sådant behov. Förslag: Ändringar i föräldrabalkens 21:a kapitel och rättshjälpslagen.

12.5 Förfaranderegler m.m. i ärenden om verkställighet av domar och avtal samt ärenden om överflyttning av barn i andra fall:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet.

Bra att man granskat reglerna för rättegångskostnaderna. Skärpningen av domstolens möjlighet till ändringar av dom eller avtal, är en bra förbättring av systemet.

12.6 Överflyttningslagen:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Naturligtvis måste man flytta dessa ärenden från förvaltningsdomstolarna till allmänna domstolarna, för att vara konsekvent med de tidigare förslag som fram lagts i denna utredning. Det låter rimligt att man slår ihop alla ärenden av denna typ till en enda tingsrätt.

12.7 Forumfrågor:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet och instämmer i utredningens bedömning. Bra att man reglerar sådant som inte är reglerat och som i vissa fall kräver en reglering. Naturligtvis skall barn med skyddade personuppgifter lyda under subsidiära forumregler.

12.8 Tvångsmedel:

Föreningen SÖNDAGSBARN® instämmer i utredningens bedömning. Det är viktigt att poliserna skall ha kunskaper om barn, vara civilklädda, använda civila polisbilar, samt att både manliga och kvinnliga poliser kan delta vid hämtning. Kanske det skall vara särskilt utsedda poliser? Vi har sett fall där tvångsmedlen inte fungerar pga. att de satts in för sent i ärendet. Barnet har redan skrämts och manipulerats av boföräldern/ensamma vårdnadshavaren till tystnad. Vi har också stött på fall där mor-/farföräldrar har betalat vitet, bara den andre föräldern inte får träffa barnet. Domstolarna måste bli bättre på att använda tvångsmedlen som påtryckning mot trilskande föräldrar, som "gett sig tusan" på att barnet inte skall få ha kontakt med den andre föräldern, trots att det inte finns något som talar emot ett umgänge. Hittills har många föräldrar lyckats bryta barnets relation till sin andre förälder. Men det måste bli bättring för barnens skull, de måste kunna känna en trygghet i, att få ha en god relation med båda sina föräldrar. Föräldrar som inte medverkar till att barnet kan ha en god relation till båda sina föräldrar, skall riskera att barnet överflyttas till den andre föräldern. Därför att den som saboterar barnets relation till sin andre förälder, inte ser till barnets bästa. Vi får inte låta ev. problem i samband med en överflyttning av barnet överskugga, de vinster som barnet kan göra på lång sikt tack vare överflyttningen.

12.9 Omhändertagande:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Det är viktigt att poliserna skall ha kunskaper om barn, vara civilklädda, använda civila polisbilar, samt att både manliga och kvinnliga poliser kan delta vid hämtning. Kanske det skall vara särskilt utsedda poliser?

12.10.1 De svenska reglerna om verkställighet i internationella förhållanden/

Bryssel II-förordningen:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Vi har redan tidigare i remissen om Bryssel II ställt oss bakom denna. Bra att barnets bästa skall säkerställas.

12.10.2 Lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Ingen kommentar.

13 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser:

Föreningen SÖNDAGSBARN® tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Viktigt att ändringarna börjar gälla så snart de kan genomföras.

14 kostnads- och konsekvensanalys:

Föreningen SÖNDAGSBARN® instämmer i utredningens bedömning. Naturligtvis kommer det att kosta i ett initialskede att genomföra förbättringarna, men på sikt så kommer man spara pengar på bättre handläggning och mindre mänskligt lidande.

Ytterligare frågor besvaras av undertecknad.

Med vänliga hälsningar
Föreningen SÖNDAGSBARN®/gm

Charles Millqvist
talesman

Notering: Remissarbetet har utförts av Charles Millqvist och Mikael Camfjord.

Sid/of. Riks 2005 ;9 vi

Riks:
Box 1023, 144 21 Rönninge
Tfn/Fax: 08 - 532 506 72
Mobil: 070 - 424 80 68

Hemsida/E-post:
www.sondagsbarn.com
riks@sondagsbarn.com

Övrigt:
Org.nr: 802017- 1826
PlusGiro: 318 16-2